

**Stichting
Urgente
Noden**
Nederland

Jongvolwassen Statushouders

en de inzet van SUN-noodhulp

Stichting Urgente Noden (SUN) Nederland
Seinstraat 22, 1223 DA Hilversum
info@sunnederland.nl | www.sunnederland.nl

SUN-PROJECT
JONGVOLWASSENEN

Deel 1

Voorwoord

Sommige jongeren laten je niet meer los. Jongeren die, ondanks alles wat ze hebben meegemaakt, hun leven opnieuw proberen op te bouwen. Jongvolwassen statushouders en zeker degenen die alleen en op minderjarige leeftijd naar Nederland kwamen, behoren voor mij tot die groep. Jongeren die al vroeg volwassen moesten worden, maar die tegelijkertijd nog midden in hun ontwikkeling staan. Jongeren die dromen hebben, maar ook zorgen. Die vooruit willen, maar soms even niet weten hoe dat moet of aan hun lot worden overgelaten.

We wilden via ons project Jongvolwassenen meer kennis en begrip opdoen over wat deze groep jongeren nodig heeft om de stap naar zelfstandigheid te kunnen zetten en wat noodhulpbureaus en andere betrokken organisaties hierin kunnen betekenen als er sprake is van financiële kwetsbaarheid.

Deze projectrapportage laat zien hoe ondersteuning van een noodhulpbureau kan aansluiten bij de realiteit van deze jongeren. Hoe vroegtijdige ondersteuning jongvolwassen statushouders de mogelijkheid biedt om grip te krijgen en vooruit te kijken. Hoe het deze jongeren helpt om een opleiding te volbrengen, zich thuis te voelen, hun trauma's een plek te geven of simpelweg even adem te halen.

We hopen dat deze publicatie bijdraagt aan meer begrip, meer samenwerking en een steviger vangnet voor jongvolwassen statushouders. Zodat zij, net als ieder ander, de kans krijgen om hun toekomst vorm te geven op hun eigen manier, in hun eigen tempo, met mensen om hen heen die zien wat zij nodig hebben. Met dank aan alle betrokkenen bij de pilots en de vier fondsen Femi, Fred Foundation, Fundatie van den Santheuvel, Sobbe en Janivo in het bijzonder!

Nathalie Boerenbach, *directeur SUN Nederland*

Inhoudsopgave

Inleiding	6
A . Jongvolwassen statushouders en noodhulp	9
1. Omvang en kenmerken	9
2. Veelvoorkomende obstakels	13
3. Veelvoorkomende noodhulp	16
B. Pilots jongvolwassen statushouders	20
4. Verloop van de pilots	23
5. Lessen uit de pilots	24
C. Conclusie en aanbevelingen	35
6. Conclusie	35
7. Aanbevelingen	37
8. Tot slot	46
Noten	47

Inleiding

SUN Nederland heeft, samen met zes noodhulpbureaus, een pilotproject voor jongvolwassenen in een financieel kwetsbare situatie georganiseerd. Doel van het project was om de ondersteuning van SUN-noodhulpbureaus aan jongvolwassenen in een financieel kwetsbare situatie te optimaliseren en te achterhalen welk aanbod aan jongvolwassenen effectief is. Aan de hand van interviews met stakeholders ontstond tijdens de voorverkenning een eerste beeld van veelvoorkomende obstakels die noodhulpbureaus mogelijk zouden kunnen wegnemen. Via de pilots ontstond de mogelijkheid om kennis en ervaring op te doen in het gericht ondersteunen van de doelgroep.

Opzet project in deelpilots

Het project is opgesplitst in deelpilots gericht op jongvolwassenen met een achtergrond in 'detentie', 'jeugdzorg', 'GGZ of verslavingszorg' en 'asiel'. De vijfde deelpilot richtte zich specifiek op jongvolwassenen met schulden.

De pilots hebben een jaar geduurd (medio 2025-medio 2026) en er hebben in totaal 90 jongvolwassenen aan deelgenomen. Dit aantal deelnemers is in lijn met het aantal jongvolwassenen dat werd beoogd voor de pilots. Voor hen werd via het noodhulpbureau € 1.000 ter beschikking gesteld om te besteden aan (ontwikkel)doelen die zij met hun hulpverlener hadden vastgesteld binnen de pijlers van de Big5 (Support – Wonen – School & Werk – Inkomen – Welzijn).¹

Rondom de bevindingen van elk pilotproject is een rapportage geschreven om op die manier onze ervaringen, conclusies en aanbevelingen te ontsluiten voor de noodhulpbureaus, hulp- en dienstverleners die met deze groepen werken, gemeenten en andere geïnteresseerden. De documenten samen vormen het eindrapport van dit project, maar zijn ook per onderdeel los beschikbaar.

Het project is mogelijk gemaakt via steun van een aantal charitatieve vermogensfondsen.

Drie doelen richting jongvolwassen statushouders

Deze rapportage heeft specifiek betrekking op de asielketen en zoomt in op jongvolwassen statushouders. SUN-noodhulpbureaus zijn tot nu toe al regelmatig betrokken bij de ondersteuning van deze doelgroep, maar tijdens deze pilots hebben we de doelgroep en hun hulpvraag anders benaderd en de contacten met de betrokken hulpverleners geïntensiveerd.

De pilot had drie doelen:

1. Voorkomen dat jongvolwassenen onnodig (afg)lijden vanwege hun financiële situatie en hen ondersteunen, zodat er perspectief ontstaat en een situatie wordt verzacht, gestabiliseerd of doorbroken (iets dat onmogelijk leek, mogelijk maken).
2. Het benutten van de autonomie, veerkracht en competenties van jongvolwassenen door ze nadrukkelijk te betrekken bij de manier van ondersteuning.
3. Ervoor zorgen dat noodhulpbureaus zo goed als mogelijk zijn uitgerust (tools en kennis) en toegerust (financieringsbronnen en/of specifieke producten) om de doelgroep te ondersteunen binnen de organisatiegrenzen en -doelen.

Leeswijzer

De rapportage begint met een korte uiteenzetting van de cijfers en problematiek op basis van onderzoek en publicaties. Daarna geeft het document een beschrijving van het verloop van de pilot en de lessen die daaruit geleerd zijn. Tot slot eindigt het document met conclusies en aanbevelingen voor noodhulpbureaus, de samenwerkingspartners van noodhulpbureaus en de politiek.

“Het was heel interessant om het geldaanbod aan de jongvolwassen statushouders voor te leggen. Eerst zie je ongeloof, daarna het enthousiasme. Het Big5-plan is een fijn hulpmiddel, het geeft richting en het helpt de jongere om hun behoefte te uiten. Soms verandert dat na een paar dagen nog, bijvoorbeeld een jongere is met dit idee naar de tandarts gegaan, maar toen bleek dat de benodigde behandeling niet € 500,- maar € 3.000,- zou kosten hebben we zijn plannen aangepast. Dan is het gelukkig dat er vaak meerdere ideeën zijn over hoe het budget vooruit kan helpen.”

Reactie van een hulpverlener tijdens de tussenevaluatie van de pilot

A. Jongvolwassenen statushouders en noodhulp

1. Omvang en kenmerken

Uit de CBS statistieken blijkt dat er in 2024 aan 5.460 jongvolwassenen tussen de 18 en 25 jaar een verblijfsvergunning werd verleend. Tussen 2020 en 2024 waren het in totaal 20.465 jongvolwassenen die een verblijfsvergunning ontvingen. Verreweg het meest aantal verblijfsvergunningen werden de afgelopen jaren verleend aan Syrische vluchtelingen, de overige verblijfsvergunningen werden voornamelijk verleend aan asielaanvragers afkomstig uit Turkije, Jemen, Eritrea, Irak, Afghanistan, Somalië en Iran. Om deze aantallen in verhouding te plaatsen: In 2025 telde Nederland in totaal 1.610.852 jongvolwassenen (18-25 jaar). Jaarlijks stromen er in Nederland circa 180.000 jongeren in (jongeren die 18 jaar oud worden) en uit deze groep (jongeren die 25 jaar oud worden). Daaruit is af te leiden dat ongeveer 1-3% van de jongvolwassenen in Nederland een statushouder is (bron: CBS).

Uit onderzoek blijkt dat jongvolwassenen met een vluchtelingachtergrond systematisch met problemen en obstakels te maken krijgen, waar jongvolwassenen zonder vluchtelingachtergrond geen hinder van hebben. Ter illustratie: de leeftijd waarop een (schoolgaande) vluchteling in Nederland komt, is bepalend voor het behalen van een diploma in het hoger onderwijs. Hoe ouder een vluchteling is op het moment dat hij toegang krijgt tot het Nederlandse onderwijssysteem, hoe kleiner de kans wordt dat een diploma in het hoger onderwijs binnen het bereik ligt² en daarmee is er ook minder kans op financiële zekerheid. Een ander veelvoorkomend probleem is dat deze groep vaker kampt met psychische

problemen. Door oorlog en/of andere ingrijpende gebeurtenissen voor of tijdens de vlucht naar Nederland hebben vluchtelingen een hoger risico op psychische klachten (stress, slaapproblemen) of psychische stoornissen (angststoornissen, depressie en PTSS) dan gemiddeld in Nederland. Ongeveer 13-25% van de vluchtelingen krijgt te maken met PTSS en/of depressie.³ Los van deze belemmerende factoren op het gebied van welzijn en kansen, breken voor alle vluchtelingen onzekere en onwennige jaren aan wanneer zij in Nederland arriveren. De doorlooptijd van een asielaanvraag is in 2025 opgelopen tot gemiddeld 82 weken (ruim anderhalf jaar). Een periode die vaak gepaard gaat met stress, eenzaamheid, eindeloos wachten, een gebrek aan onderwijsmogelijkheden en meerdere verhuizingen van opvanglocatie naar opvanglocatie. Eenmaal in het bezit van een verblijfsvergunning en woonruimte breekt er opnieuw een fase aan waarin de jongvolwassene zich aan moet zien te passen aan een nieuwe situatie. Een omgeving bovendien, waarin hij of zij zich vanwege negatieve sentimenten binnen sommige geledingen van de samenleving, niet altijd welkom zal voelen. Een periode die aan de ene kant hoop en perspectief biedt ten opzichte

van de situatie waar vandaan gevlucht is, maar waar ook nieuwe problemen kunnen ontstaan en kansen buiten bereik blijven, zeker als dit afgezet wordt tegen andere jongvolwassenen die woonachtig zijn in Nederland. Jongvolwassen statushouders zijn ook jongeren, maar dan in een buitengewone situatie. Ze dragen vaak al op jonge leeftijd verantwoordelijkheden die leeftijdsgenoten in Nederland niet kennen, terwijl ze tegelijkertijd dezelfde ontwikkelbehoeften hebben: experimenteren, fouten maken, leren van ervaringen en stap voor stap richting zelfstandigheid groeien. Zij hebben dezelfde ontwikkelruimte nodig als andere jongeren, maar met extra steun om de ongelijkheid in uitgangspositie te compenseren.

Het is daarnaast belangrijk om te realiseren dat er het volgende onderscheid tussen jongvolwassen statushouders kan worden gemaakt:

1. Jongvolwassenen die samen met andere gezins- of familieleden of in het kader van gezinshereniging naar Nederland zijn afgereisd, zij hebben bij aankomst contact met familieleden;
2. Jongvolwassenen die 18 jaar of ouder waren en in Nederland asiel hebben aangevraagd, zij zijn alleen en meerderjarig;
3. Jongvolwassenen die op minderjarige leeftijd zonder ouders in Nederland kwamen en zich als Alleenstaande Minderjarige Vreemdeling (AMV) hebben gemeld voor asiel.

Een jongvolwassene die eerder als AMV zelf naar Nederland is gevlucht, heeft vaak lange tijd alleen en/of in onveilige of onvoorspelbare situaties verkeerd. Eenmaal aangekomen in Nederland is er, ondanks de opvangsituatie (ingericht voor minderjarigen) en een jeugdbeschermer (Nidos) die verantwoordelijk is voor de gezondheid en het welzijn van de minderjarige, sprake van een ongewone opvoed- en opgroeisituatie vanwege de afwezigheid van ouders en/of steunfiguren uit de eigen familie. Het Nidos-rapport 'Wat zou ik moeten weten over de vluchtervaringen van Eritrese amv's?' bevat een concrete en genuanceerde beschrijving van de risico's en ervaringen tijdens een vlucht en de manier waarop deze ervaringen doorwerken in gedrag, vertrouwen en begeleidingsbehoeften van een minderjarige vluchteling. De landelijke organisatie SAMAH richt zich specifiek op

alleenstaande asieljongeren en schetst in haar (Op)groeigids (2026)⁴ dat het voor jongvolwassen statushouders een complexe opgave is om toekomstperspectief te ontwikkelen. Door langdurige onzekerheid over verblijf, gezinshereniging en hun plek in Nederland wordt het moeilijk om plannen te maken, keuzes te overzien en richting te bepalen. Veel jongeren hebben bovendien nooit eerder zélf hun toekomst mogen vormgeven en missen voorbeelden, vaardigheden en steunfiguren om dat proces te dragen. In een nieuwe samenleving, zonder vertrouwde opvoeders, hebben zij daarom duidelijke informatie, begeleiding en veilige ruimte nodig om hun eigen wensen te ontdekken en realistische stappen te zetten richting een toekomst die bij hen past.

Jongvolwassen statushouders hebben relatief vaak traumatische ervaringen meegemaakt doordat zij vóór, tijdens en na hun vlucht met ingrijpende gebeurtenissen te maken kunnen krijgen. Drie belangrijke oorzaken zijn:

1. Ervaringen in het land van herkomst

Veel jonge statushouders zijn gevlucht voor oorlog, geweld, vervolging, discriminatie of politieke onderdrukking. Zij kunnen getuige zijn geweest van geweld, verlies van familieleden of zelf slachtoffer zijn geworden van mishandeling of bedreiging.

2. Traumatische ervaringen tijdens de vlucht

De vlucht zelf kan zeer gevaarlijk zijn. Jongeren kunnen te maken krijgen met mensensmokkel, uitbuiting, detentie, geweld, levensgevaarlijke reizen of langdurige onzekerheid over hun veiligheid.

3. Stress en onzekerheid na aankomst

Ook na aankomst kunnen er belastende omstandigheden zijn, zoals langdurige asielprocedures, zorgen over achtergebleven familie, taalproblemen, eenzaamheid, discriminatie en het opbouwen van een nieuw leven in een onbekende samenleving. Deze ervaringen kunnen bestaande trauma's versterken of nieuwe psychische klachten veroorzaken.

Belangrijk om te weten is dat niet iedere jongvolwassen statushouder een trauma heeft. Veel jongeren tonen ook veerkracht en ontwikkelen zich goed, ondanks de moeilijke omstandigheden die zij hebben meegemaakt.

2. Veelvoorkomende obstakels

Aan de hand van gesprekken met noodhulpbureaus, samenwerkings- en asielketenpartners en aan de hand van (wetenschappelijke) publicaties heeft SUN-Nederland een beeld gevormd van de veelvoorkomende obstakels waar jongvolwassen statushouders mee te maken hebben. De obstakels zijn geordend op basis van de vijf belangrijke leefdomeinen (in de praktijk aangeduid als de Big5; leidend in onze pilots) die voor jongvolwassenen van invloed zijn op het bereiken van een stabiele basis voor de toekomst.

Support (relaties en steun)

Jongvolwassen statushouders ervaren grote obstakels in het aangaan en onderhouden van hun relaties en steunnetwerken. Onderzoek van Winkens (2025)⁵ uitgevoerd in opdracht van de Universiteit Groningen onderscheidt een aantal van deze obstakels. Er zijn institutionele obstakels, zoals de vele overplaatsingen van de jongvolwassenen en wisselingen van personeel op de opvanglocaties, waardoor het opbouwen of onderhouden van waardevolle relaties wordt bemoeilijkt. Daarnaast hebben jongvolwassen statushouders vaak ook relaties en familiebanden in het land van herkomst. Deze sociale relaties kunnen zowel steunend als belemmerend zijn. Ouderlijke adviezen (in gevallen dat deze nog in leven zijn en er contact is met ouders) sluiten niet altijd aan bij de Nederlandse context en de jongvolwassenen ervaren druk en stress vanwege de verwachting van familie en de zorgende rol (ook op financieel gebied) richting ouders en familie.

Uit de gesprekken die zijn gevoerd met professionals blijkt dat zij het soms lastig vinden om hulp of ondersteuning te bieden aan de doelgroep, vanwege een taalbarrière, gebrek aan kennis over de doelgroep of (interculturele) vaardigheden. Ook wanneer jongeren terughoudend

zijn over de inzet van flankerende hulp, zoals budgetbeheer, ontstaan belemmeringen. SAMAH signaleert dat het gedrag van jongvolwassen statushouders door professionals en instanties regelmatig als probleemgedrag of zorgwekkend gedrag wordt gezien, terwijl dit vaak gedrag is dat elke opgroeiende jongere (puber) laat zien wanneer er geen opvoeders aanwezig zijn die voor steun en begrenzing kunnen zorgen.

Wonen

Eenmaal in het bezit van een verblijfstatus moeten jongvolwassen statushouders vaak lang wachten op een vaste woonplek.

Jongvolwassenen hebben doorgaans geen inspraak in de gemeente of locatie waar hen een woonplek wordt geboden. Dit kan zorgen voor belemmeringen in het onderhouden van het contact met vrienden en familie of het voortzetten van de participatie en inburgering in de gemeente van de laatste opvanglocatie. Uit de vragen die SAMAH dagelijks ontvangt via de helpdesk blijkt ook dat jongvolwassen statushouders niet altijd op de hoogte zijn van de consequenties van de verschillende woonvormen die in Nederland bestaan. Jongvolwassenen die een woning met andere jongvolwassen statushouders moeten delen, komen er dan achteraf pas achter dat ze daardoor geen recht hebben op huurtoeslag. Jongvolwassen statushouders in een studentenwoning weten niet altijd dat het om een tijdelijke woonvorm gaat en zij zelf verantwoordelijk zijn voor het zoeken van meer permanente huisvesting.

Inkomen (financiën)

De financiële obstakels voor jongvolwassen statushouders zijn deels gelijk aan de van andere jongvolwassenen die te maken krijgen met een toename aan mogelijkheden en verantwoordelijkheden vanaf het achttiende levensjaar. Daarnaast zijn er ook specifieke obstakels te herkennen.

VluchtelingenWerk Nederland heeft aan de hand van het onderzoeksrapport 'Vliegen of vallen?' (2025)⁶ in beeld gebracht welke specifieke obstakels er zijn met betrekking tot de financiële gezondheid van statushouders in het algemeen. In het onderzoek wordt gesteld dat jongvolwassen statushouders ten opzichte van andere leeftijdsgroepen

in een moeilijker positie verkeren doordat ze meestal te maken hebben met een lager inkomen (uitkering volgens de jongerennorm) en/of een gebrek aan financiële opvoeding. VluchtelingenWerk Nederland ziet ook een groep jongvolwassen statushouders die door hun leer- of kwalificatieplicht niet inburgeringsplichtig is en daardoor niet in aanmerking komt voor maatschappelijke begeleiding. Hierdoor blijven (beginnende) financiële problemen onopgemerkt en kan er geen ondersteuning of sturing geboden worden.

Uit de interviews tijdens de voorverkenning blijkt verder dat de toegang tot algemene inkomensvoorzieningen niet altijd gevonden worden, door een gebrek aan kennis, de beheersing van de taal en een netwerk dat ze hierbij kan ondersteunen. Soms worden verantwoordelijkheden ook overgenomen in plaats dat jongvolwassenen gecoacht worden in het zelf regelen van zaken en het nakomen van verplichtingen.

School en werk

SAMAH publiceerde in 2026 samen met jongvolwassen statushouders een white paper⁷ over veelvoorkomende obstakels in het onderwijs, waaronder het bestaan van wachtlijsten en toegang tot vervolgonderwijs. Aanvullend op deze bevindingen wordt tijdens de interviews benoemd dat jongvolwassen statushouders vaak de motivatie voor school verliezen vanwege de lange doorlooptijden binnen de asielketen. Ook het feit dat er nauwelijks wordt gedifferentieerd op onderwijsniveau en ondersteuningsbehoefte, wordt als een belangrijk obstakel benoemd. Een gebrek aan geld om de benodigde schoolmaterialen aan te schaffen vormt ook regelmatig een obstakel. Stakeholders geven aan dat het vinden (of behouden) van werk voor hen soms moeilijker is. Wanneer de jongvolwassen statushouders wél een bijbaan hebben, raken sommigen overbelast en vallen zij uit door de druk die ontstaat door de combinatie school, inburgering en werk.

Welzijn

Jongvolwassen statushouders hebben vaak last van de gevolgen van een trauma. Uit de voorgesprekken blijkt dat passende zorg soms uitblijft doordat het betalen van het verplichte eigen risico bij de zorgverzekering

een te hoge drempel vormt. Sommige traumabehandelingen worden helemaal niet vergoed. Ook is er soms onder de doelgroep sprake van wantrouwen in hulpverlening. Jongvolwassen statushouders ervaren daarnaast extra stress ten opzichte van andere jongvolwassenen in Nederland vanwege de inburgeringsvoorwaarden en hun (steeds wisselende) woonsituatie.

3. Veelvoorkomende noodhulp

Het merendeel van de noodhulpbureaus in Nederland is aangesloten op het Datadashboard Urgente Noden. Hierin houden zij bij welke aanvragen er door hulp- en dienstverleners gedaan worden.

Hoewel noodhulpbureaus niet specifiek registreren of iemand een vluchtelingachtergrond heeft en wat de verblijfstatus is, kan aan de hand van de aanvragende organisaties en casusbeschrijvingen wel een beeld geschilderd worden van veelvoorkomende ondersteuning die geboden wordt aan jongvolwassen statushouders. Wat opvalt is dat de ondersteuning verschilt per regio. Daarmee lijkt de gevraagde ondersteuning ook afhankelijk te zijn van lokale voorzieningen die bijvoorbeeld door een gemeente of plaatselijke organisatie wordt geboden.

In grote steden wordt bijvoorbeeld veel ondersteuning geboden aan levensonderhoud. Een deel daarvan is aangevraagd voor vluchtelingen voor wie nog geen beschikking voor de (bijstands)uitkering is afgegeven door de gemeente. Een ander deel gaat over de groep mensen die (nog) geen verblijfstatus hebben verkregen en daardoor in de situatie komen dat er geen geld is voor levensonderhoud of (medische) problemen. Voor een noodhulpbureau is het hebben van een verblijfsstatus in essentie geen voorwaarde voor het verlenen van noodhulp. Een noodhulpbureau is onafhankelijk, niet politiek en hanteert als uitgangspunt dat niemand in Nederland honger moet lijden. Dat geldt ook voor andere essentiële ondersteuningsvragen die (als ze onbeantwoord blijven) het leven in gevaar (kunnen) brengen. Bij ondersteuningsvragen die te maken hebben

met het kunnen opbouwen van een toekomst in Nederland speelt een verblijfstatus wel een rol.

Jongvolwassen statushouders moeten nadat ze een woning toegewezen krijgen vaak een beroep doen op de bijzondere bijstand van de gemeente vanwege de noodzakelijke inrichtingskosten. Gemeenten hebben hierin beleidsvrijheid. In de ene gemeente ontvangt de statushouder de bijzondere bijstand als gift, terwijl een statushouder in een andere gemeente de bijzondere bijstand moet lenen en deze lening moet terugbetalen (zogenaamde leenbijstand). Hierdoor is er nauwelijks nog financiële ruimte voor het opvangen van een financiële tegenvaller.

Hulp- en dienstverleners vinden het in veel gevallen niet verantwoord dat hun cliënt een lening aangaat (soms ook vanwege andere schulden) en raden daarom leenbijstand vaak af. Ook komt het voor dat er -ondanks de bezwaren- toch een lening wordt aangegaan, maar de betreffende jonge statushouder, vanwege de maandelijkse aflossingsverplichtingen geen geld meer overhoudt om van te eten: dit kan zich dan vertalen in aanvragen bij een noodhulpbureau. Uit gesprekken met noodhulpbureaus komt naar voren dat sommige hulp- en dienstverleners het eten voor jonge statushouders soms ook uit eigen zak betalen om zo de situatie te redden.

De hoogte van de bijzondere bijstand voor inrichtingskosten varieert sterk per gemeente: sommige statushouders worden uitgesloten van de regeling, bijvoorbeeld omdat ze een periode hebben gewerkt.

Noodhulpbureaus ontvangen regelmatig het verzoek om te ondersteunen op het gebied van woninginrichting en huishoudelijke apparatuur.

Andere veelvoorkomende aanvragen bij noodhulpbureaus hebben te maken met kosten voor opleiding en mobiliteit. Een fiets (waar vaak geen voorziening of geld voor beschikbaar is) is vaak noodzakelijk om bijvoorbeeld naar werk of opleiding te kunnen gaan.

Als het gaat om opleidingskosten ontvangen de noodhulpbureaus vaak aanvragen voor een laptop, of een licentie voor specifieke software of schoolmaterialen, maar soms gaan de aanvragen ook over de kosten voor het kunnen afnemen van een 'capaciteitentoets', zodat een statushouder

Dit kunnen allemaal redenen zijn waarom er voor jongvolwassen statushouders een beroep wordt gedaan op de ondersteuning van een noodhulpbureau voor mondzorgkosten.

In tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, is niet iedere jongvolwassene die asiel aanvraagt uit op gezinshereniging.⁸ Toch ontvangen SUN-noodhulpbureaus ook aanvragen die te maken hebben met het realiseren van gezinshereniging zoals legeskosten, bezoek aan ambassade in buurland of tickets. Vluchtelingen onder de 18 jaar hebben op basis van internationale verdragen namelijk het recht op het herstellen van de gezinsband. De kosten hiervoor, die in de basis uit eigen middelen betaald moeten worden, zijn mede door stijgende prijzen van vliegtickets erg hoog voor jongvolwassen statushouders en gezinsleden die het betreft. VluchtelingenWerk heeft een specifiek fonds voor onder meer de kosten van gezinshereniging, vandaar dat ondersteuning bij gezinshereniging niet op grote schaal voorkomt bij noodhulpbureaus (landelijk minder dan 1% ten opzichte van de totale landelijke uitgifte aan noodhulp). Als er door omstandigheden toch een bijdrage nodig is dan gebeurt dat vaak in de vorm van een sociale lening, dus zonder rente, naar draagkracht. Soms stelt een noodhulpbureau als voorwaarde dat de statushouder een bepaald percentage van de kosten zelf al bijeen moet hebben gebracht. VluchtelingenWerk Nederland had tot 1 december 2025 financiering om statushouders in dit proces te begeleiden, deze financiering is echter door het ministerie van Asiel & Migratie stopgezet.

met een hoge intelligentie niet op MBO niveau 1 hoeft in te stromen. Ook zijn er aanvragen voor de examenkosten van inburgering of schoolgeld.

Door een gebrek aan mogelijkheden in het land van herkomst en/of (geweld) tijdens de vlucht is de gezondheid van het gebit van vluchtelingen en statushouders zelden in goede staat. Voor statushouders geldt geen aparte landelijke regeling voor mondzorg zodra zij een verblijfsvergunning hebben gekregen en in een gemeente wonen. Zij moeten net als andere inwoners een Nederlandse zorgverzekering afsluiten. Tandartskosten vallen in Nederland niet onder de basisverzekering als men ouder is dan 18 jaar en ook niet altijd (volledig) onder een aanvullende verzekering. Deze aanvullende verzekering is voor veel jonge statushouders sowieso te duur en hetzelfde geldt voor een gemeentepolis, waardoor deze niet wordt afgesloten. Doorgaans worden de kosten ook niet vergoed via de bijzondere bijstand van de gemeente, terwijl behandeling vanwege pijn of risico op ernstigere klachten, wel als noodzakelijk wordt gezien.

B. Pilots Jongvolwassenen Statushouders

Doelgroepgerichte aanpak jongvolwassenen

Tijdens het project Jongvolwassenen heeft SUN Nederland geëxperimenteerd met een doelgroepgerichte manier van ondersteunen. Normaliter maakt een noodhulpbureau geen onderscheid tussen leeftijdsgroepen, doelgroepen of enige andere categorisering. Het uitgangspunt is dat nood iedereen kan overkomen en aanvragen worden gewogen op basis van het besteedbaar inkomen. Prioritering of verbijzondering kan namelijk ook afleiden; als één groep in de schijnwerpers staat, dan staan de andere groepen waarschijnlijk in de schaduw.

Als er sprake is van nood en er geen andere oplossingen mogelijk zijn, dan bieden noodhulpbureaus noodhulp aan jongvolwassenen. Noodhulp kan het begin van verlichting of verandering zijn. Financiële noodsituaties ontstaan niet altijd plotseling. Het ontstaan van nood kan een lange aanloop hebben als gevolg van een optelsom van (nadelige) omstandigheden, gebeurtenissen of escalatie van problemen. In de periode voordat de nood zichtbaar wordt, is vaak al sprake van lijden, stress en negatieve gedachten en gevoelens.

Met de focus op één specifieke doelgroep wilden SUN Nederland en de noodhulpbureaus binnen deze pilot nieuwe ideeën en inzichten opdoen. De achtergrondgedachte daarbij was: jongvolwassenen hebben andere ontwikkelings- en maatschappelijk opgaven dan kinderen, volwassenen of senioren. Ook vormen jongvolwassenen een financieel kwetsbare groep doordat zij vaker te maken hebben met een laag inkomen, flexibele arbeidscontracten en betalingsproblemen (CBS).⁹ Een jongvolwassene staat op de drempel van zelfstandigheid en volledige participatie in de samenleving. Als een jongvolwassene op dat moment in zijn leven gebukt

gaat onder financiële zorgen, dan kan dat voor de rest van zijn leven tekenend of zelfs problematisch zijn.

Onze gedachte bij de pilots is dat een verschuiving van curatief handelen (ingrijpen wanneer de nood al aanwezig, hoog en zichtbaar is) naar meer pre-actief of preventief handelen (ondersteuning bieden op het moment dat de risico's op de ontwikkeling van nood zichtbaar worden, maar de nood situatie er nog niet volledig is) kan bijdragen aan het voorkomen van (urgente) nood bij jongvolwassenen.

De insteek van de doelgroepgerichte aanpak binnen de pilot is daardoor niet zozeer 'meer jongvolwassenen ondersteunen met nood', maar het vroegtijdig bereiken van jongvolwassenen in een financieel kwetsbare situatie, die mogelijk (in de toekomst) met nood te maken kunnen krijgen. De hypothese daarbij is: door jongvolwassenen in een financieel kwetsbare positie vroegtijdig te ondersteunen kan mogelijk een neerwaarts spiraal van (afg-)lijden worden doorbroken en is het mogelijk om de autonomie, veerkracht en competenties van jongvolwassenen te benutten door ze nadrukkelijk te betrekken bij de manier van ondersteuning.

Zodoende zijn tijdens de pilots jongvolwassenen geselecteerd, die zelf weinig financiële mogelijkheden hebben en waarbij sprake is van een zekere kwetsbaarheid. Jongvolwassenen die zelf (autonom) ideeën hadden hoe de eigen stabiele basis voor de toekomst verbeterd kon worden, hebben vervolgens de beschikking gekregen over een persoonlijk Big5-budget van € 1.000,- waarmee dit gerealiseerd kon worden. Binnen de verschillende pilots heeft ook nog enige variatie in de vorm plaatsgevonden.

De Big5-methode

De Big5-methode is ontwikkeld door jeugdhulporganisatie Levvel en jongeren van 'Jong doet mee!' en correspondeert met de vijf belangrijkste leefgebieden voor jongvolwassenen om een stabiele basis voor de toekomst te kunnen realiseren: Support, Wonen, School&Werk, Inkomen en Welzijn. De Big5 impliceert de ondergrens die jongvolwassenen moeten bereiken om voldoende toegerust en uitgerust te zijn voor wat het leven kan brengen in de volwassenheid (en wordt daarmee gezien als kantelpunt voor de afronding van jeugdhulp).

Meer informatie over de Big5 is te vinden via:

www.movisie.nl/artikel/big-5-stevige-basis-jongeren

4. Verloop van de pilots

Op basis van twee afzonderlijke voorgesprekken met de noodhulpbureaus SUN Weert en FUN Haarlem werd vastgesteld dat er in beide gemeenten draagvlak bestond om te experimenteren met een doelgroepgericht aanbod voor jongvolwassen statushouders. Hoewel de lokale contexten verschilden, herkenden de betrokken organisaties en gemeenten vergelijkbare knelpunten én kansen voor deze doelgroep. In de gemeente Weert valt ongeveer 70% van de statushouders in de leeftijdsgroep tot 35 jaar. Deze overlapt daarmee grotendeels met de doelgroep van de pilot. Binnen deze populatie worden relatief veel zorg- en ondersteuningsvragen gesignaleerd. In gesprek met FUN Haarlem en VluchtelingenWerk werd bevestigd dat een substantiële groep jongvolwassen statushouders in beeld van VluchtelingenWerk baat zouden kunnen hebben bij deze pilotaanpak. De bestaande intensieve samenwerking tussen FUN Haarlem en VluchtelingenWerk was daarnaast een waardevol vertrekpunt voor de pilot.

Binnen de pilots ontstond vervolgens een eigen dynamiek en focus. In Weert kwamen al snel twee belangrijke punten naar voren. Ten eerste kampen veel jongvolwassen statushouders met financiële problemen, waarbij de gemeente niet altijd een passende oplossing kan bieden. Een deel van hen heeft bovendien een lening via de bijzondere bijstand vanwege de noodzakelijke inrichtingskosten van de woning, hetgeen hun financiële situatie verder compliceert. In Haarlem lag de nadruk in deze fase meer op de ontwikkelkansen en het onderwijs, omdat VluchtelingenWerk een groep jongvolwassenen begeleidde die op het punt stond een intensief traject richting vervolgonderwijs te starten.

Naarmate de voorbereidingen vorderden, werd in Weert duidelijk dat een doelgroepgericht aanbod op twee manieren kon worden vormgegeven. Enerzijds voor financieel kwetsbare jongvolwassen statushouders in een werktraject. Anderzijds voor jongvolwassenen die in beeld waren bij schulddienstverlening, waarbij het Big5-budget van € 1.000,- kon worden ingezet om kleine schulden weg te nemen of blokkades in een

schuldendossier op te lossen. In Haarlem ontwikkelde zich een andere focus: het Big5-budget kon worden ingezet om obstakels richting vervolgonderwijs of toekomstig werk weg te nemen, zowel direct: bijvoorbeeld door noodzakelijke materialen of cursussen te financieren, maar ook indirect: door bijvoorbeeld schulden op te lossen of sport te faciliteren.

Waar in Haarlem de pilot grotendeels werd ingebed in een al bestaand en intensief traject, werd in Weert bewust voor een selectieve nieuwe aanpak gekozen. De betrokken professionals stonden nadrukkelijk stil bij het analyseren van de persoonlijke situatie van de jongvolwassen deelnemers en de kans dat het pilotaanbod positieve invloed kon hebben op de leefgebieden en doelen waar de organisatie zich in de hulp- of dienstverlening op richt. Professionals kregen veel ruimte om flexibel te zijn met aanvragen binnen de pilots.

“Het is belangrijk dat elke inwoner in Weert kan meedoen. Deze pilot richt zich op een specifieke doelgroep van jonge statushouders die hulp en ondersteuning kan gebruiken; of het nu gaat om het vinden van betaald werk of het voorkomen of verminderen van schulden. De hulp die ze binnen deze pilot krijgen van SUN en de gemeente Weert gaat hen in hun verdere leven goed van pas komen.”

Reactie vanuit de Gemeente Weert voorafgaande aan de pilot

5. Lessen uit de pilots

De pilots startten in de periode maart tot en met juni 2025 met een aftrapbijeenkomst waarbij hulp- en dienstverleners toelichting kregen over de opzet van de pilot en de wijze van aanmelding en toekenning. De inzichten uit de pilot zijn ontstaan via tussentijdse afstemmingsgesprekken over de voortgang van de pilot en antwoorden

die door de betrokkenen (deelnemers, hulp- en dienstverleners, noodhulpbureau) zijn gegeven in de vragenlijsten bij de start, halverwege en na afloop van de pilot. Een aantal betrokkenen is ook geïnterviewd naar aanleiding van de ingevulde vragenlijst.

“Het persoonlijk Big5-budget van € 1.000,- heeft mij geholpen om mijn financiële situatie stabiel te maken en belangrijke uitgaven te kunnen betalen. Het gaf rust en meer controle over mijn geldzaken.”

Reactie van deelnemende jongvolwassen statushouder na afloop van de pilot

Aantal deelnemers aan de pilot

Het verschil in de selectiemethode tussen de pilots lijkt relevant voor het aantal jongvolwassenen dat toegang krijgt tot de ondersteuning. In Haarlem werden relatief veel jongvolwassen statushouders (twintig) in korte tijd (binnen drie maanden) ondersteund via het pilotaanbod. De omvang van het aantal contacten met de doelgroep zal hier ook een rol in hebben gespeeld. In Weert werden in totaliteit zes jongvolwassenen ondersteund.

Schulddienstverlening

Dat de instroom vanuit de afdeling schulddienstverlening beperkt bleef, was enigszins voorzien. Tijdens het uitwerken van de pilot werd door de afdeling al het voorbehoud gemaakt dat er mogelijk slechts enkele jongvolwassenen waar de afdeling mee in contact staat, baat zouden hebben bij de aanpak. Als de schuldsituatie al is geëscaleerd, dan heeft het aflossen van een deel van de schulden namelijk weinig zin. Daarnaast is timing een relevant onderdeel van schulddienstverlening. Vaak duurt het enige tijd voordat er een stabiel contact tot stand komt en dat een goede inschatting gemaakt kan worden van de schuldsituatie en de haalbaarheid van een oplossing. Die voorspelling werd werkelijkheid. In het eerste traject bleek de taal een barrière te vormen voor volledige

deelname aan de pilot. Tijdens het traject bleken de schulden verder op te lopen, waardoor continuering van deelname niet voldoende toegevoegde waarde had. Een langere looptijd van de pilot had zeer waarschijnlijk meer deelnemers tot gevolg gehad, datzelfde geldt voor het verbreden van de doelgroep naar andere jongvolwassenen binnen de gemeente.

Binnen de afdeling schulddienstverlening heerst enthousiasme over het pilotaanbod van het SUN-noodhulpbureau. De afdeling schulddienstverlening van de gemeente Weert benadrukt: "... zeker als het in de toekomst ook voor andere jongvolwassenen mogelijk is om deel te nemen, vormt het pilotaanbod een waardevolle aanvulling op het bestaande palet aan oplossingsmogelijkheden binnen de schulddienstverlening". Daarbij is het wel zoeken naar de juiste timing: schulden aflossen zonder stabiel inkomen of terwijl niet alle schulden in kaart zijn gebracht, werkt meestal niet. Het bieden van maatwerk, geduld en het opbouwen van een relatie met de jongvolwassene zijn essentieel in het succes van de aanpak, maar daarmee neemt ook het risico toe dat een jongvolwassene weer uit beeld raakt of de schulden verergeren. Het goed kunnen testen van de pilot-aanpak kost volgens de betrokkenen meer tijd dan nu in de pilot voorzien was.

Een voorbeeld van een doeltreffend traject betreft een jongvolwassene die via het COA en Nidos in een beschermd wonen voorziening geplaatst was. Voor deze vorm van zorg bestaat een verplichte eigen bijdrage via het CAK (Centraal Administratie Kantoor dat voor de overheid regelingen uitvoert). Doordat de jongvolwassene in diezelfde periode werkte, kwam hij niet in aanmerking voor een standaard kwijtschelding van deze CAK-bijdrage voor jongeren met een uitkering (de zogenaamde nihil stelling). Tegelijkertijd waren zijn inkomsten uit werk zeer beperkt, waardoor de betreffende rekeningen van het CAK onbetaald bleven. Door het pilotaanbod van € 1.000,- kon de jongvolwassen statushouder schuldenvrij gemaakt worden. Zo ontstond er voor hem echt een nieuwe start en zijn problematische schulden voorkomen.

Traject gericht op werk

De trajectbegeleiders hebben tijdens de pilot heel gericht gekeken naar jongvolwassenen waarvan zij een sterke indicatie hadden dat ondersteuning belangrijk kon zijn in het voorkomen van uitval of escalatie van problemen. Wat opvalt is dat het aanbod gebruikt is om relatief kleine problemen of een vorm van ongemak weg te nemen. Twee jongvolwassen statushouders kwamen via het aanbod in het bezit van een elektrische fiets. De werkcoaches konden in beide situaties goed onderbouwen waarom juist een elektrische fiets (en niet een gewone fiets) uitkomst bood voor het realiseren van een duurzame werksituatie. Door de fiets werd werkuitval voorkomen. De werkcoaches gaven verder aan dat de jongvolwassenen zich bovendien door de pilotbijdrage gewaardeerd en gezien voelden, waardoor hun werkmotivatie steeg. Het verstevigen van motivatie en het vergroten van de kans dat een persoonlijk einddoel bereikt zou worden, was ook reden voor een andere aanvraag binnen de pilot: dankzij het budget kon een deelnemer een deel van zijn vrachtwagenrijbewijs bekostigen.

"Ik heb tandproblemen en mis twee kiezen, dit doet soms pijn en heeft effect op mijn concentratie. Ik zou graag naar de tandarts willen gaan, maar heb alleen een basisverzekering. Dit geld kan mij ondersteunen om mijn tandartsrekening te betalen, zodat ik gezond kan starten met mijn vervolgopleiding. Ik heb ook een goede laptop nodig voor mijn inburgeringscursus en de ICT-opleiding die ik wil gaan volgen..."

*Reactie van deelnemende jongvolwassen statushouder
voorafgaande aan de pilot*

Aansluiten bij de jongvolwassene

In Haarlem vertelt het noodhulpbureau achteraf dat het gezien de doelstellingen van de pilot ruim is omgegaan in de beoordeling van aanmeldingen: waar bij reguliere aanvragen nadrukkelijk wordt ingezoomd op 'de nood' van een aanvraag, werd nu vooral aangesloten bij het idee

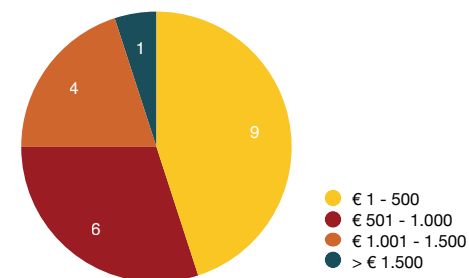
achter de aanvraag die via de hulpverlener en de jongvolwassenen tot stand was gebracht. Slechts in een aantal aanvragen rees de vraag of het plan niet strijdig was met de bedoeling van de pilot. In die enkele gevallen ontstond de indruk dat het beoogde vooral zou zorgen voor meer luxe (een luxe telefoon, gameconsole of fiets) in plaats van een verbetering of bestendiging van de stabiele basis van de Big5. Bij nader doorvragen en een specifieke toelichting van de hulpverlener werd het nut soms beter begrepen en kon het noodhulpbureau alsnog toekennen, in andere gevallen leidde overleg tot de aanvraag van andere zaken die beter pasten bij de aard en uitgangspunten van de pilot.

Op basis van de vragenlijsten blijkt dat de financiële noodzaak voor deelname van de jongvolwassenen voornamelijk voortkomt uit het gebrek aan (ervaren) tijd om naast de opleiding en inburgeringsverplichtingen ook een bijbaan te vinden en te vervullen om dergelijke uitgaven zelf te kunnen bekostigen. Bij de start van de pilot geeft zeventig procent van de deelnemers (n=20) aan niet te (kunnen) werken, soms ook vanwege beperkte belastbaarheid. Vijfenzestig procent geeft aan (de afgelopen

3 maanden) wel de wens te hebben om te werken. Wat verder opvalt is dat slechts één van de jongvolwassenen aangeeft zich niet gelukkig te voelen, wanneer de keuze 'gelukkig' of 'niet-gelukkig' betreft. De antwoorden op de vraag hoeveel stress zij ervaren de afgelopen drie maanden (voorafgaande aan de aanmelding) geven ook inzicht. Twintig procent ervaarde (bijna) nooit stress in die periode, vijftien procent ervaarde soms stress en vijftien procent geeft aan (bijna) elke dag stress te ervaren.

De pilot gaf ook informatie over het totale inkomen van de jongvolwassenen die deelnamen aan de pilot. Het merendeel geeft aan een totaal inkomen (inclusief toeslagen) te hebben van maximaal € 500,-. Dit inkomen komt voornamelijk voort uit een basisbeurs studiefinanciering aangevuld met zorgtoeslag. De deelnemers met een inkomen boven de € 500,- maken mogelijk gebruik van een aanvullende beurs en/of ontvangen (afhankelijk van de leeftijd) vanwege de woonsituatie ook een bedrag voor huurtoeslag.

Inkomen van deelnemende jongvolwassenen

Het Nibud liet in 2024 aan de hand van een aantal voorbeeldbegrotingen voor studenten¹⁰ zien dat, zeker studenten zonder een aanvullend inkomen uit werk, niet uitkomen met het inkomen en soms zelf met een tekort kampen boven de € 800,- per maand. Omdat jonge statushouders die een opleiding volgen doorgaans niet kunnen rekenen op financiële steun uit het eigen netwerk geldt dit zeker ook voor hen.

Doelbestedingen pilotdeelnemers

De doelbestedingen van de twintig deelnemers binnen de pilot zijn in de onderstaande tabel weergegeven, op basis van de bijhorende categorie. Slechts één deelnemer had maar één bestedingsdoel (woninginrichting), meestal hadden jongvolwassenen drie of vier plannen binnen het persoonlijk Big5-budget van € 1.000,-, waarmee zijn of haar situatie positief beïnvloed kon worden. Vanuit de Big5 bekeken: in totaal hadden zestien jongvolwassenen een doel gericht op welzijn, vijftien gericht op school of werk, elf gericht op wonen, vier gericht op financiën en één gericht op support. De aanvragen in de pilot in Haarlem hadden betrekking op de volgende doelen:

Categorie	Aantal aanvragen	Totaalbedrag
Woninginrichting	9	€ 3.241,99
Studie, computer/laptop	8	€ 3.688,95
Studie, overig	7	€ 2.778,00
Kleding	7	€ 1.572,36
Sport	5	€ 1.049,25
Schulden	4	€ 1.938,62
Vervoer algemeen, overig	3	€ 1.162,00
Medische kosten	2	€ 1.061,00
Hobby	2	€ 698,00
Smartphone	1	€ 315,00

We hebben om de effecten van de pilot in kaart te brengen zowel gebruik gemaakt van kwalitatieve als kwantitatieve informatie. Het interpreteren van de effecten van het Big5-budget wordt enigszins bemoeilijkt door een aantal factoren:

1. De korte looptijd van de pilot;
2. De beperkte omvang van de doelgroep, die door omstandigheden ook niet altijd heeft deelgenomen aan alle meetmomenten;
3. De taalbeheersing van de deelnemers (de meesten moesten nog Nederlands leren);
4. Het ontbreken van een controlegroep waarin geen pilotaanbod heeft plaatsgevonden.

Bij het invullen van de eerste vragenlijst heeft bij het merendeel van de deelnemers ondersteuning plaatsgevonden door VluchtelingenWerk. Door de ondersteuning was extra toelichting mogelijk op de taal, vragen en antwoordmogelijkheden, waardoor het aannemelijk is dat er minder vertekening heeft plaatsgevonden op basis van misinterpretatie tijdens het eerste meetmoment. De ondersteuning kan mogelijk ook een ongewenst effect hebben: deelnemers kunnen zich bezwaard hebben gevoeld om informatie te delen met de medewerker van VluchtelingenWerk over vragen die betrekking hebben op hun gevoelens. Hieronder beschrijven we een aantal indicatoren die gebruikt zijn om het mogelijk effect en/of het belang van het pilotaanbod te kunnen duiden, namelijk:

1. De waarde die de betrokkenen hechten aan het pilotaanbod;
2. De invloed die betrokkenen toekennen aan het pilotaanbod op de eigen situatie;
3. De interpretatie van de veranderingen die over tijd hebben opgetreden op basis van zelfrapportage.

De waarde die betrokkenen hechten aan het pilotaanbod

Elke betrokken groep (deelnemers, hulpverlener(s) en noodhulpbureau) heeft halverwege of aan het einde van de pilot de vraag beantwoord hoe waardevol zij (in termen van cijfers 0-10) het pilotaanbod vinden

voor (andere) jongvolwassen statushouders in een financieel kwetsbare situatie. De jongvolwassen statushouders die hebben deelgenomen aan de pilot geven het aanbod (gemiddeld) het rapportcijfer **8.3**, de overige deelnemers geven een vergelijkbaar cijfer.

De invloed die het pilotaanbod volgens de doelgroep heeft op de eigen Big5-situatie

In de vragenlijsten is er aan de deelnemers direct gevraagd wat de invloed naar hun inschatting is geweest per Big5-pijler. De vraag die hiervoor werd gebruikt is: “Hebben jouw keuzes met het persoonlijk Big5-budget (van € 1.000,-) invloed gehad op jouw Big5?”.

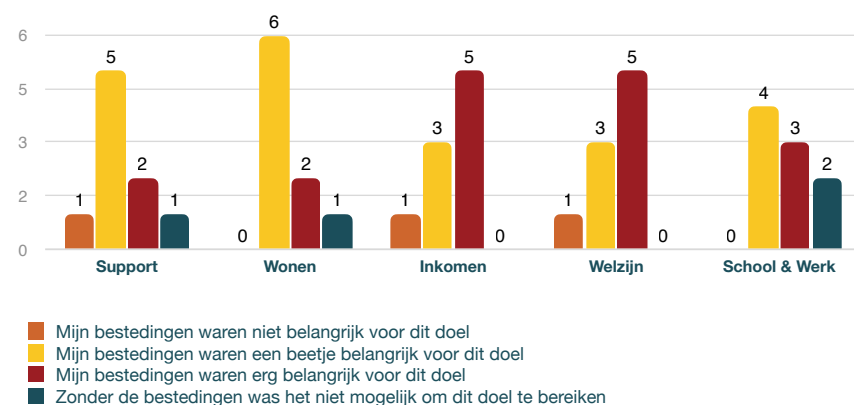
Uit onderstaande grafiek blijkt dat alle respondenten op zijn minst, een minimale positieve invloed op het gebied van de woonsituatie ervaren door de keuzes die ze hebben gemaakt met het pilotaanbod. Hetzelfde geldt voor de school en/of werksituatie, het merendeel geeft aan dat het aanbod erg belangrijk of essentieel was voor dit doeleinde. Iets meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat de keuzes erg belangrijk waren voor de financiële en welzijnssituatie, de overige vinden

het een beetje of niet belangrijk. De keuzes met het persoonlijk Big5-budget hadden gemiddeld genomen de minste invloed op de mate van steun die door de jongvolwassene werd ervaren van vrienden, familie of kennissen. Uit de gesprekken met de betrokkenen komt naar voren dat het pilotaanbod bijdraagt aan hun motivatie en doorzettingsvermogen, waardoor een jongvolwassene zeer waarschijnlijk minder snel uitvalt in een hulp- of begeleidingstraject. Op de langere termijn kan dit ook een duidelijke verbetering op alle Big5-terreinen betekenen.

Veranderingen over tijd

Alle deelnemers hebben bij de start van de pilot een vragenlijst ingevuld waardoor een startfoto gemaakt kon worden van de omstandigheden en de beleving van het leven op dat moment. In de vragenlijst is ook specifiek gevraagd hoe goed de minimale basisvoorwaarden van de Big5 overeenkomen met de eigen situatie. De deelnemers is vervolgens na ongeveer zes maanden en aan het einde van de pilot opnieuw gevraagd om de vragenlijst in te vullen. Het overzicht van de veranderingen op persoonsniveau laat veel variatie en daarmee geen eenduidig beeld zien. Er zijn respondenten die hun situatie aanzienlijk beter scoren vergeleken met het startmoment, maar ook deelnemers die de eigen situatie na afloop van de pilot slechter beoordelen dan bij de start. De positieve eindwaardering van de doelgroep met een 8,3 en de eigen inschatting van de jongvolwassenen over de invloed van de besteding, tellen dus niet automatisch op tot een aantoonbare individuele verbetering van de belangrijke indicatoren van (de perceptie) van het leven en de Big5. Dat kan erop wijzen dat er naast de geschatte waarde en/of invloed van het pilotaanbod ook andere factoren in de periode tussen de 0-meting en de eindmeting hebben plaatsgevonden die voor negatieve beïnvloeding van de indicatoren heeft gezorgd (bijvoorbeeld de situatie in het land van herkomst, moeten verhuizen, trauma, schoolprestaties, enz.). Er zou ook sprake kunnen zijn van sociale wenselijkheidsbias bij de vragen waar rechtstreeks naar de invloed of de waarde is gevraagd.

Ervaren belang pilotaanbod per Big 5-onderdeel

“Het budget van € 1.000,- betekende heel veel voor mij. Dankzij deze hulp was ik in staat om een goede laptop aan te schaffen die ik echt nodig had voor mijn studie. Voor mijn studie werk ik veel met editingsoftware en andere zware programma's. Een snelle en betrouwbare laptop is essentieel. Mijn vorige laptop was heel traag, wat veel stress veroorzaakte en waardoor ik nauwelijks kon studeren. Ik ervaarde ook veel financiële druk. Deze ondersteuning gaf mij de mogelijkheid om te investeren in de juiste spullen voor mijn studie en heeft mij geholpen om mij meer te kunnen focussen op mijn studie. Ik werk efficiënter en heb minder financiële stress. Het heeft echt veel verschil gemaakt voor mijn persoonlijke situatie.”

*Reactie van deelnemende jongvolwassen statushouder
na afloop van de pilot*

C. Conclusie en aanbevelingen

6. Conclusie

Het is duidelijk dat jongvolwassen statushouders gezien hun achtergrond, en zeker in vergelijking met jongvolwassenen die in Nederland zijn geboren, vaker te maken krijgen met problemen en obstakels die de levensloop negatief kunnen beïnvloeden en kunnen leiden tot (urgente) nood. Ze staan er vaker alleen voor en hebben minder vaak een (kapitaal) krachtig netwerk. Daarnaast ontbreekt het ze vaker aan de mogelijkheid om kansen te benutten om een goede uitgangspositie te realiseren naar volwassenheid, opleiding en werk.

De pilots laten zien dat er uitdagingen en obstakels zijn bij de doelgroep waarop de ondersteuning vanuit een noodhulpbureau in een vroegtijdig stadium positief van invloed kan zijn. Het persoonlijk Big5-budget werd door de jongvolwassenen op verschillende manieren ingezet. Het belang van de ondersteuning in het kunnen bereiken of behouden van een stabiele basis hangt daarbij sterk af van de persoonlijke situatie. Uit de reacties van de deelnemers blijkt dat de ondersteuning op elk aspect van de Big5 van betekenis kan zijn. Op basis van de meetmomenten over tijd kan, vanwege de genoemde beperkingen binnen de pilot, nog niet geconcludeerd worden dat alle jongvolwassenen direct vooruitgang realiseren op hun Big5 na de besteding van het persoonlijk budget. Vanwege hun leefomstandigheden, de kleine steekproef en een opzet zonder controlegroep moeten we aannemen dat er ook andere invloeden een rol spelen in de vooruitgang of achteruitgang op de Big5 van deze groep jongvolwassenen.

Op basis van de hoge waardering van het pilotaanbod en de gerapporteerde invloed door hulpverleners, valt op te maken dat het pilotaanbod zeer betekenisvol is geweest. Men ziet graag een voortzetting van de aanpak bij de noodhulpbureaus. Uit de gesprekken met de betrokkenen blijkt dat het pilotaanbod ook bijdraagt aan de motivatie en het doorzettingsvermogen van de doelgroep, waardoor een jongvolwassen statushouder minder snel uitvalt in een hulp- of begeleidingstraject, school of werk. Dit kan uiteindelijk op de langere termijn ook verbetering op alle Big5-terreinen betekenen en problematische (schulden)situaties voorkomen.

Het pilotaanbod koppelen aan een schulddienstverleningstraject blijkt meer complex dan vooraf verwacht vanwege de complexiteit van schulden, de achtergrond- en leefsituatie van de jongvolwassen statushouders en de oplossingsmogelijkheden. De goede ervaringen van de medewerkers van de afdeling schulddienstverlening van de gemeente en het enthousiasme over de geboden aanpak maken dat pilotdeelnemers graag zien dat noodhulpbureaus het aflossen van schulden van jongvolwassen statushouders in individuele situaties ook in de toekomst mogelijk maken.

De Big5 gebruiken als graadmeter en wegingskader om de noodzaak van ondersteuning vast te stellen, biedt noodhulpbureaus kansen om de ondersteuning van jongvolwassenen verder te optimaliseren. Daarnaast geven hulpverleners aan dat zij naast de behoefte aan concrete hulp in noodsituaties van hun cliënten, ook graag zouden willen dat ondersteuning van een noodhulpbureau ingezet kan worden als de aanvraag gericht is op het bevorderen en vasthouden van motivatie of het binnen bereik brengen van belangrijke levensdoelen.

7. Aanbevelingen

Aanbevelingen aan noodhulpbureaus

Maak bij het wegen van aanvragen voor jongvolwassen statushouders gebruik van de Big5

De pilots laten zien hoe jongvolwassen statushouders (in afstemming met hun hulp- of dienstverlener) het aanbod hebben benut om hun situatie of kansen te verbeteren. Tijdens de pilot hebben we noodhulpbureaus gevraagd ruimer te kijken naar het begrip 'noodhulp' en de aanvragen ook te wegen in het kader van preventie en/of de Big5. Middels het project wilden we ervaring opdoen met het vroegtijdig ondersteunen van jongvolwassen statushouders in een financieel kwetsbare positie om zo onnodig (afg)lijden te voorkomen. De rol die noodhulpbureaus vervullen in het ondersteunen bij nood is essentieel, maar de beschikbare private middelen om te kunnen ondersteunen zijn schaars. Hun inzet moet daarom zo zorgvuldig en doelgericht mogelijk plaatsvinden. De Big5-benadering is binnen de pilot een relevant en belangrijk instrument gebleken dat inzetbaar is als het om het wegen van aanvragen voor jongvolwassen statushouders gaat.

Houd rekening met de persoonlijke en maatschappelijke context

We adviseren de noodhulpbureaus op basis van de pilot-inzichten om in aanvragen die gedaan worden voor jongvolwassen statushouders bij de interpretatie van nood naast de persoonlijke situatie en het Big5-perspectief ook rekening te houden met de maatschappelijke context. Jongvolwassen statushouders hebben immers vanwege hun achtergrond doorgaans (veel) slechtere prognoses in het bereiken van een stabiel en zeker bestaan in de toekomst. Ze moeten de taal nog leren, hun weg vinden in Nederland, hebben vaak geen financiële buffer om op terug te vallen en ook geen krachtig sociaal netwerk dat ze (financieel) ondersteunt als ze financieel in problemen komen. Daarnaast speelt hun leeftijd en de bijhorende ontwikkelingsfase op het gebied van probleemoplossing en competenties ook een rol. Jongvolwassenen zoeken eerder grenzen op, of komen eerder in risicovolle financiële

situaties terecht omdat zij, in vergelijking met andere leeftijdsgroepen, vaker toegeven aan groepsdruk van leeftijdsgenoten of aan impulsen. Jongvolwassen statushouders hebben op die momenten geen netwerk dat ze kan helpen met het aflossen van een boete of schuld, terwijl een dergelijke situatie direct aanleiding kan zijn voor een escalatie van problemen. Uit de pilot komt naar voren dat het in de beleving van buitenstaanders vaak op het eerste oog goed lijkt te gaan met jongvolwassen statushouders. Ze gaan naar school of volgen een traject naar werk en ogen vrolijk. Wat er daarentegen in het hoofd van de jongvolwassene omgaat vanwege angst, zorgen of verdriet is vaak niet zichtbaar. De jongvolwassenen kunnen traumatische ervaringen hebben meegemaakt vanwege oorlog of de vlucht, hebben heimwee, missen hun familie of kampen met andere (gezondheids)problemen. Hulpverleners noemen voorbeelden uit hun praktijk over jongvolwassen statushouders waarmee het ogenschijnlijk goed ging, terwijl zij vervolgens zonder een directe aanleiding of eenduidige verklaring uit contact raakten met instanties. Door middel van een stapeling van problemen en de negatieve spiraal die vervolgens ontstaat, kan het voorkomen dat zij vervolgens hun woning kwijtraken en op straat komen te staan of zelfs nog verder afglijden en in de criminaliteit belanden. Het verdient aanbeveling dat noodhulpbureaus hier oog voor hebben en deze feiten, waar nodig, laten meewegen in de beoordeling van een aanvraag ook in het kader van preventie.

Samenvattend geven we op basis van de pilotuitkomsten de noodhulpbureaus de volgende aanbevelingen mee:

- Neem kennis van de rapportage 'Jongvolwassen statushouders' en de Big5-theorie en betrek deze bij het wegen van aanvragen;
- Neem de pilot-aanpak over binnen het bestaande aanbod van het noodhulpbureau;
- Houd naast de persoonlijke omstandigheden ook rekening met de maatschappelijke context;
- Sta open voor aanvragen voor het aflossen van niet problematische schulden voor de doelgroep.

Aanbevelingen aan hulp- en dienstverleners

Ga met noodhulpbureaus het gesprek aan over de mogelijkheid om jongvolwassen statushouders (vroegtijdig) te ondersteunen ten behoeve van een stabiele basis voor de toekomst.

SUN Nederland verspreidt de kennis die ontstaat via het project Jongvolwassenen actief onder de noodhulpbureaus waar SUN Nederland mee samenwerkt. Dit geeft hulp- en dienstverleners de mogelijkheid om op basis van dezelfde informatie in gesprek te gaan over de aanvullende mogelijkheden die mogelijk ontstaan voor de ondersteuning van jongvolwassen statushouders. SUN Nederland streeft naar een hoge mate van uniformiteit in de manier waarop noodhulpbureaus ondersteunen, tegelijkertijd zien we dat de ondersteuning van noodhulpbureaus ook afhankelijk is van het gemeentelijke beleid, de aanwezigheid van voldoende fondsen en/of het beschikbare budget voor ondersteuning van het noodhulpbureau.

Denk aan noodhulp als er geen andere voorzieningen zijn en ga als hulp- of dienstverlener telefonisch in gesprek met het noodhulpbureau over de (on)mogelijkheden tot ondersteuning.

Train medewerkers in het omgaan met negatieve beeldvorming en het aanvragen van noodhulp

Dit onderwerp kwam onverwacht ter sprake tijdens het project. Hoewel de pilot een andere scope heeft is het belangrijk om het signaal te adresseren. Professionals geven aan dat zij zorgen hebben over de negatieve sentimenten en (voor)oordelen die binnen de maatschappij ontstaan over de doelgroep. Het gebrek aan woningen wordt bijvoorbeeld regelmatig in verband gebracht met het aantal vluchtelingen dat in Nederland wordt opgevangen. Ook de regels met betrekking tot voorrang op huurwoningen stuiten op weerstand. Daarnaast komt het voor dat vluchtelingen aanspraak maken op dwangsommen vanwege de overschreden beslistermijnen door de IND, terwijl dit een administratieve boete is waar zij zelf geen invloed op hebben. Ook dit kan zorgen voor onvrede bij Nederlanders en straalt negatief af op de doelgroep. Hulp- en dienstverleners geven aan dat dergelijke berichten en

ontwikkelingen, ondanks de integriteit en objectiviteit van professionals, nu of in de toekomst ook ongewenst of ongemerkt invloed op de beroepsgroep kan hebben. SAMAH waarschuwt daarbij nog specifiek voor de ‘dankbaarheidsparadox’ die zij soms waarnemen. Hierbij is er sprake van een heersende moraal onder hulpverleners of vrijwilligers waarbij (voormalig) vluchtelingen dankbaar moeten zijn en geen kritiek mogen hebben op gevoerd beleid of geen eigen wensen en behoeftes mogen uiten. SUN Nederland roept hulp- en dienstverlenende organisaties die in contact staan met jongvolwassen statushouders op om alert te zijn op het ontstaan van negatieve overtuigingen en frames bij hun eigen medewerkers.

Train zo nodig de professionals zodat zij goed in staat zijn om frames te herkennen en waar nodig om te buigen of te doorbreken. SUN Nederland heeft hier ook belang bij. Noodhulpbureaus zijn namelijk afhankelijk van adequate en objectieve waarnemingen en aanvragen van professionals. Als een hulp- of dienstverlener vanwege eigen (voor)oordelen niet langer of onnauwkeurig signaleert, dan wordt een noodhulpbureau mogelijk ook niet (op tijd) ingeschakeld. Ook verdient het aanbeveling om medewerkers daarnaast te trainen op de beschikbaarheid van bestaande voorzieningen en het aanvragen van noodhulp.

Samenvattend geven we op basis van de pilotuitkomsten hulp- en dienstverlenende organisaties de volgende aanbevelingen mee:

- Wees op de hoogte van bestaande voorzieningen voor de doelgroep en overleg met het noodhulpbureau over (on)mogelijkheden tot ondersteuning;
- Bespreek met collega's de negatieve sentimenten in de samenleving rondom jongvolwassen statushouders en train als organisatie de eigen medewerkers in de manier hoe zij hier het beste mee om kunnen gaan;
- Wees alert op de eigen zienswijze op en bejegening van jongvolwassen statushouders;
- Sta jongvolwassen statushouders toe om kritiek te uiten op gevoerd beleid en bouw ruimte in bij het aanvragen van noodhulp voor het uiten van wensen en behoeftes vanuit de jongvolwassen statushouder zelf.

Aanbevelingen aan gemeenten

Geef ondersteuning in de vorm van een gift, niet in de vorm van een lening

De gemeentelijke financiële ondersteuning aan jongvolwassen statushouders via de bijzondere bijstand, bijvoorbeeld voor de inrichtingskosten van een woning, verschilt op dit moment per gemeente zowel in vorm (lening of gift) als ook in hoogte. Jongvolwassen statushouders moeten hun competenties op het gebied van geldzaken vaak nog ontwikkelen op het moment dat ze zelfstandig gaan wonen. Het dragen van een lening zorgt dat er al direct een groot risico op escalatie van schulden ontstaat. De inschatting dat jongvolwassen statushouders op basis van een minimaal inkomen een sociale lening kunnen dragen vormt een groot contrast met dezelfde jongvolwassenen die niet in aanmerking komen voor een schuldenkrediet bij een schuldregeling. SUN Nederland roept gemeenten op om de inrichtingskosten van een woning, bij een minimaal inkomen, altijd te verstrekken in de vorm van een gift.

Ontwikkel specifiek beleid voor jongvolwassen statushouders

Jongvolwassen statushouders zijn gewone jongeren in een buitengewone situatie. Juist wanneer zij status verwerven en in een (nieuwe) gemeente gehuisvest worden is er momentum om hen een zo goed mogelijke start als jongvolwassene te geven op het terrein van netwerkopbouw, de arbeidsmarkt of binnen een opleiding. SUN Nederland adviseert gemeenten om specifiek beleid voor jongvolwassen statushouders te ontwikkelen en vanuit de gemeente duurzaam inzet te plegen op het gebied van arbeidsparticipatie, netwerkopbouw, passende woonruimte en/of het kunnen starten met een opleiding. Aandacht voor hun financiële situatie zou onderdeel moeten zijn van deze aanpak.

Samenvattend geven we op basis van de pilotuitkomsten gemeenten de volgende aanbevelingen mee:

- Geef als gemeente ondersteuning in de vorm van een gift niet in de vorm van een lening via de bijzondere bijstand;
- Ontwikkel specifiek beleid voor jongvolwassen statushouders en geef

hen een goede start wanneer zij in de gemeente komen te wonen als het gaat om arbeidsparticipatie, netwerkopbouw, passende woonruimte en/of het kunnen starten met een opleiding;

- Geef binnen het beleid aandacht aan de financiële aspecten in het leven van een jongvolwassen statushouder.

Aanbevelingen aan de politiek

Noodhulpbureaus willen, naast het geven van concrete ondersteuning, met hun inzichten ook bijdragen aan systeemverandering, zodat minder mensen tussen wal en schip terecht komen. Daarom willen wij de politiek ook aanbevelingen meegeven op basis van onze pilots met jongvolwassen statushouders.

Maak werken mogelijk naast het volgen van het inburgeringstraject of geef ondersteuning

Een veelvoorkomende reden voor jongvolwassen statushouders om deel te nemen aan de pilot is het gebrek aan inkomen. Door de combinatie van

hun studie en een inburgeringstraject ervaren zij vaak geen mogelijkheid om een bijbaan te nemen (soms vanwege een gebrek aan tijd, soms vanwege een ervaren grens in belastbaarheid). Een bijbaan hebben is voor jongvolwassen statushouders om meerdere redenen waardevol (inkomen, taalvaardigheid, netwerkopbouw, enz.). Voor studenten die geen bijbaan kunnen hebben in verband met een medische beperking is er via de Participatiewet de mogelijkheid om een studietoeslag aan te vragen waarmee hun lage inkomenspositie deels wordt gecompenseerd. Voor andere statushouders zonder medische beperkingen is die mogelijkheid er echter niet. SUN Nederland wil bij politici onder de aandacht brengen dat de groep jongvolwassen statushouders die tijdens hun studie een inburgeringstraject doorlopen structureel onvoldoende in de gelegenheid is om (net als de leeftijdsgenoten) een bijbaan te hebben. Hierdoor hebben deze jongvolwassen statushouders geen goede mogelijkheden om het gebrek aan inkomen te compenseren via werk. Wij roepen op om het inburgeringstraject zo in te richten dat jongvolwassen statushouders de mogelijkheid hebben een bijbaan te nemen óf ondersteun de doelgroep, zodat zij beschikken over voldoende financiële middelen om een opleiding te kunnen volgen en het inburgeringstraject met succes af te ronden.

Maak mondzorg mogelijk

Jongvolwassen statushouders hebben regelmatig problemen met het gebit. Zeker omdat mondzorg niet vergoed wordt vanuit de basisverzekering, waardoor zij na het achttiende levensjaar geen gratis toegang meer krijgen tot mondzorg terwijl gebitsproblemen (uit het verleden) een groot obstakel kunnen vormen. SUN Nederland vindt dat iedereen met urgente noden in Nederland toegang moet hebben tot mondzorg, ongeacht de afkomst. Jongvolwassen statushouders zouden binnen de mondzorgaanpak als bijzondere doelgroep aangemerkt moeten worden. We roepen het kabinet op deze doelgroep op te nemen in beleidsvoornemens.

Differentieer onderwijs en organiseer betere screening

Veel jongvolwassen statushouders moeten starten op MBO1-niveau, ook als iemand een hoger intelligentie/instapniveau heeft of opleiding heeft genoten in het land van herkomst. Van jongvolwassenen die in Nederland geboren zijn en het basis- en voortgezet onderwijs hebben doorlopen is vaak al bekend of zij leer- en/of ontwikkelproblemen hebben, zoals ADHD, dyslexie of een licht verstandelijke beperking. Jongvolwassen statushouders hebben die onderwijs-/ testgeschiedenis niet, waardoor in veel gevallen niet adequaat kan worden ondersteund in het onderwijs of in de hulpverlening. Dat effect wordt versterkt door de vele verhuizingen binnen Nederland waarbij dossiers zoek raken en er geen sluitende overdracht is van hetgeen al wel bekend is over de betreffende jonge statushouder. SUN Nederland pleit voor meer differentiatie op onderwijsniveau en een betere screening op de aanwezigheid van leer- en ontwikkelproblemen, zodat optimaal gebruik wordt gemaakt van hun talenten, de kans op uitval of het onderbenutting van potentieel zo klein mogelijk is en de mogelijkheden tot adequate ondersteuning toenemen.

Heb aandacht voor jongvolwassen statushouders in de asielketen

SUN Nederland heeft van jongvolwassen statushouders gehoord dat zij tijdens de asielprocedure veelvuldig van de ene naar de andere tijdelijke opvanglocatie moesten verhuizen, niet altijd toegang hadden tot onderwijs en steeds langer in afwachting zijn van een beslissing over de asielaanvraag. Daardoor zakt de motivatie en ambitie om een studie te volgen of werk te zoeken steeds verder naar een dieptepunt, hetgeen succesvolle integratie in de samenleving onnodig bemoeilijkt. De potentie van jongvolwassen statushouders is daardoor onderbenut. SUN Nederland wil politici oproepen om oog te hebben voor hun situatie door zich extra in te zetten voor deze groep jongvolwassenen die gezien hun leeftijd nog volop in ontwikkeling is.

Samenvattend geven we op basis van de pilotuitkomsten de politiek de volgende aanbevelingen mee:

- Richt het inburgeringstraject zo in dat werken mogelijk is naast het volgen van een opleiding of geef gepaste ondersteuning;

- Maak mondzorg mogelijk en houdt rekening met jongvolwassen statushouders als een bijzondere doelgroep binnen gevoerd beleid;
- Differentieer onderwijs voor jongvolwassen statushouders en organiseer betere screening voor hen;
- Heb specifieke aandacht voor de bijzondere situatie van jongvolwassen statushouders in de asielketen en benut hun potentieel.

Aanbevelingen aan donateurs

Maak financiering van projecten voor de doelgroep en noodhulp mogelijk

SUN Nederland roept donateurs op om projecten gericht op jongvolwassen statushouders te steunen en gaat hierover graag in gesprek. Ondersteuning kan lopen via projecten, maar ook door noodhulpbureaus te voorzien van giftenbudget dat beschikbaar gesteld wordt voor deze bijzondere doelgroep. Dit geld kan hét verschil maken voor deze groep jongvolwassenen met een financieel kwetsbare achtergrond. Ons pilotproject voor Jongvolwassenen is daar een goed voorbeeld van: dit hadden we niet kunnen realiseren zonder de steun van charitatieve vermogensfondsen.

Samenvattend geven we op basis van de pilotuitkomsten donateurs de volgende aanbevelingen mee:

- Maak projecten voor jongvolwassen statushouders mogelijk vanwege hun bijzondere situatie;
- Ondersteun SUN Nederland in haar (lobby)werkzaamheden voor de doelgroep en ondersteun noodhulpbureaus met giftenbudget.

8. Tot slot

SUN Nederland stelt deze kennis belangeloos ter beschikking, zodat ook andere geïnteresseerden er gebruik van kunnen maken.

Deze rapportage is onderdeel van het SUN-project Jongvolwassenen. Andere rapportages in deze reeks kennen een vergelijkbare opzet en gaan over de andere bijzondere doelgroepen die bij de pilot betrokken waren:

- Jongvolwassenen met GGZ- en verslavingsproblemen;
- Jongvolwassen ex-gedetineerden;
- Jongvolwassenen met jeugdhulp;
- Jongvolwassenen met schulden.

Naast deze reeks aan documenten is er ook een separaat Inspiratiedocument dat specifiek bedoeld is voor de noodhulpbureaus. Hierin staan praktische tips en tools die door de noodhulpbureaus gebruikt kunnen worden voor het wegen van een ondersteuningsvraag van jongvolwassenen.

We realiseren ons dat we niet volledig zijn en dat er over de doelgroep nog veel meer te vertellen valt. Toch hopen we dat deze publicatie de lezers van kennis en inzichten heeft voorzien. Heeft u opmerkingen of vragen over deze uitgave of relevante aanvullingen dan kunt u contact opnemen via: info@sunnederland.nl

Noten

1. Zie: www.movisie.nl/artikel/big-5-stevige-basis-jongeren
2. Zie: <https://nidi.nl/demos/jonge-vluchtelingen-en-hun-onderwijsprestaties>
3. Zie: <https://www.pharos.nl/infosheets/asielzoekers-vluchtelingen-statushouders-lichamelijke-en-psychische-gezondheid>
4. Zie: <https://samah.nl/download-de-samah-opgroeidids>
5. Winkens, K. (2025). Aspirations, capabilities, and relationships: The transition to adulthood of unaccompanied refugee adolescents in the Netherlands. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. University of Groningen. <https://doi.org/10.33612/diss.1316748070>
6. Zie: <https://share.google/MDKVaBi8A8N1MgrYt>
7. Zie: https://samah.nl/wp-content/uploads/2026/02/Whitepaper_Onderwijs_SAMAH_januari2026.pdf
8. Zie: <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-7e4481018bad56e537e331bb4b8f2582bac08782/pdf>
9. Zie: www.cbs.nl/item?sc_itemid=4bdbb872-af36-4ea8-8cf7-eec82bf5d053&sc_lang=nl-nl&utm_source=chatgpt.com
10. Zie: www.nibud.nl/download/20742/?tmstv=178102677

Colofon

© 2026 SUN Nederland

Auteur John Wildenberg

Grafische vormgeving Janneke Verrips

Foto's Afta Putta Gunawan, Yan Krukau, COA

**SUN Nederland wil u vragen om
dit deel 1 over Jongvolwassen
statushouders zoveel mogelijk
te delen met uw relaties en te
verspreiden binnen bestaande
netwerken. Op die manier werken
we samen aan verbetering van
de ondersteuning aan mensen in
urgente financiële nood.
Samen maken we het verschil!**

**Stichting
Urgente
Noden**
Nederland

Seinstraat 22
1223 DA Hilversum
info@sunnederland.nl
www.sunnederland.nl